

Möttes direkt.

Knappt hann de av bussen så träffade Karl Pramling och hans syster Elsa Albers en kvinna som på långt håll var en släkting. Hon heter Melitta Portje, 75 år gammal, och bär samma efternamn som Karls och Elsas mormormor.

Släkt- möte på gatan

HAN HADE REST hela vägen från USA via Gotland till Gammalsvenskby. Där fick Karl Pramling, född Johansson-Utas, veta att han hade en svenskbysläkting i Kanada! Det fick han veta av Jörgen Hedman som är med på resan och som forskat och skrivit bok om Gammalsvenskby och vet det mesta om släktförhållandena.

Karl Pramling berättar för mig denna Påskafton, som ger tid för samtal, om sökandet efter sina rötter. Vi har vaknat till en gråmulen dag och regnet strilar ner mest hela dagen. Fredagens soliga ansikte har förbytts till våta och leriga byvägar som nu mer liknar åkrar.

- Jag frågade Jörgen Hedman och fick då veta att min farfars syster hette Valba och att hon flyttade till Kanada år 1926. Hon var ogift och dog barnlös på 50-talet. Men en av hennes bröder flyttade också till Kanada. Han fick en son som heter Nils och är radiopratare i Toronto.

- Jag har fått hans e-mailadress, så när jag är åter i USA skall jag ta kontakt med Nils. Han blir nog lika överraskad som jag blev när jag fick veta att han finns. Jag tänker åka och besöka honom, säger Karl Pramling, som strålar av lycka över att ha funnit släktingar. Även om det visar sig att han åkt hela vägen från USA till Ukraina och här veta om en släkting i Kanada.

En fantastisk resa

- Den här resan har varit fantastisk hittills. Först träffade jag en Portje när vi steg av bussen. Hon har samma efternamn som min mormormor hade. Sedan fick jag veta om en släkting i Kanada och så har jag fått reda på att min syster Elsa och jag kan få se morfars och mormors gravvård på begravningsplatsen här i byn.

- Det känns bra att ha knutit ihop detta. Jag hade aldrig räknat med att jag skulle hitta så mycket när jag skulle söka mina rötter här, säger Karl. Hans syster, Elsa Albers från Roma, är också mycket nöjd.

- Det är mycket intryck. Jag har drömt om att få komma hit. Men jag hade aldrig trott att det skulle bli så här. Och nu skall vi få besöka mormors och morfars gravar. De hette Paulina och Greis Albers, berättar Elsa.

Det är tack vare Anna Annas de fått veta var gravarna finns. Annas pappa, Anders Andersson, ligger nämligen begravd bredvid morföräldrarna Albers! Så på påskdagens morgon, innan högmässan börjar i

kyrkan, skall vi besöka begravningsplatsen.

Karl Pramling som rest till Gammalsvenskby hela vägen från USA, arbetar sedan två och ett halvt år för Volvo lastvagnar i Greensborough i North Carolina. Han är utlånad från Volvo i Göteborg, där han arbetat i många år.

Ekeskogs i Norrlanda

Men ursprungligen kommer Karl Pramling och syster Elsa Albers från Ekeskogs i Norrlanda. Far och mor, Johan och Anna Johansson-Utas, fanns med bland de gammalsvenskbybor som kom till Sverige 1929. Av de cirka 650 som den gången kom och stannade kvar i Sverige, hamnade två tredjedelar på Gotland.

Med till Gotland fanns också farfar Johan och farmor Sofia. Pappa Johan var 20 år, när de kom till Sverige.

- Framför kakelugnen i Ekeskogs i Norrlanda, där Elsa och jag växte upp, satt pappa och farfar och berättade historier från Gammalsvenskby. Jag var kanske 4-5 år när jag fick höra historierna berättas. Det är det man har med sig i ryggsäcken, säger Karl Pramling, som nu är 63 år fyllda.

Erling Hoas, som tillsammans med sin fru Anna-Lena åkt med, bor annars strax norr om Stockholm. Erling är också uppfylld av upplevelsorna.

- Det är överväldigande, sammanfattar han alla intrycken.

Åter efter 72 år

Det fanns också en besökare som åkt med för att återse den plats han lämnade för 72 år sedan. Simon Hoas, 82, fanns med bland de omkring 900 som år 1929 lämnade Gammalsvenskby för att flytta till Sverige. Det året fyllde han tio år.

Simon hörde till dem som först besökte Jalta på Krim för att sedan komma till Gammalsvenskby på Påskdagen. Jag hade samtalet med honom redan under flygresan från Visby. Då kände han viss oro inför besöket.

- Att komma till byn blir svårt för mig. Det är 72 år sedan, för att lokalisera mig måste jag utgå från kyrkan. Först ville jag inte resa. Men nyfikenheten tog överhand, säger Simon Hoas.

På påskdagen finner jag honom sittande på en bänk utanför kyrkan i Gammalsvenskby. Han ser lite vilsen ut när han tittar sig omkring. Jag frågar honom hur det känns när han är åter där han en gång föddes och levde som barn.

Det känns konstigt

- Inte skulle jag vilja flytta hit. Det är så mycket som är omgjort, så det är svårt att lokalisera sig. Det känns lite konstigt att vara här nu. Men där borta, på andra si-

dan gatan, där minns jag att det bodde två familjer Buskas. Den ena for till Kanada. Sedan kom det ryska familjer dit i stället.

- Mitt emot bodde förresten också en Buskas. Längre nerför gatan här hade jag min mormor och morfar, och där hade vi affär i ett tvåvåningshus. Sedan gick gatan upp till höger till kyrkogården. Så är det inte nu.

- Jag minns också hur vi brukade bada nere i Dnjepr. Ner mot floden fanns inga hus då och vid klart väder såg vi över Dnjepr till Tavresia, som det hette då. Nu heter det tydligen Kachovka. Ja, det är 72 år sedan jag var här. Men jag har övervägande delen av min släkt i Manitobatrakten i Kanada.

Resan till Sverige 1929

Sedan berättar Simon Hoas om hur det var 1929, då han lämnade byn för resan till Sverige. Det kom flodbåtar med skovelhjul som förde byborna ner till Kerson. Därifrån åkte vi med en stor båt till Constanza i Rumänien.

- Där blev vi avlusade. Vi fick klä av oss och gå in i en bastu. Ingen av oss visste vad det var för något. Sedan reste vi först med tåg i två dygn till Wien. I Prag blev det nytt lok med en krans kring skorstenen och när vi kom fram till Wien blev vi inhysta i en kasern.

- Men klockan två på natten blev vi väckta och tillsagda att gå på tåget igen. Så kom vi till Berlin. Där hade man dukat långbord på perrongen. Vi fick smörgåsar och sedan bananer som vi aldrig smakat tidigare.

- Sedan for vi vidare Sassnitz och därifrån med båt till Trelleborg (båten hette Deutschland). Där steg vi iland den 1 augusti 1929.

Simon Hoas berättar sedan om hur de först åkte tåg till Jönköping där Svenskbykommittén höll i tätarna och gammalsvenskbyborna blev utplacerade på olika bondgårdar. I början på 30-talet kom de till Gotland och gården Bondarve i Guldrupe.

Tretton år gammal slutade han skolan och fick jobb i Halla på Joel Hertilz gård. 15 kronor i månaden var lönen. Han arbetade senare också ett tag i Viklau hos en Björkegren, som var från Färö.

När han fått ihop tillräckligt med pengar åkte han till Stockholm och tog hyra på ett segelfartyg. Sedan gick han på sjön till 1940 och arbetade bland annat på Gotlandsbolaget. För sex år sedan flyttade han tillbaka till Guldrupe och där bor han nu.

Känsloladdat, Karl Pramling och Elsa Albers fick möjlighet att se mormors och morfars gravar. Fr.v. Anna Annas, hennes döttrar Ludmila och Mechaluk samt Elsa Albers och Karl Pramling.